

F.t. beslutn. om ophavsretsnedtrapning

Beslutningsforslag nr. B 42. Fremsat den 12. januar 1983 af Glistrup (FP), Halvgaard (FP), Askjær Jørgensen (FP) og Mogens Voigt (FP)

Forslag til folketingsbeslutning om ophavsretsnedtrapning

Folketinget opfordrer ministeren for kulturelle anliggender til at fremsætte ét eller flere forslag til lov om indsnævring af ophavsretens grænser ifølge gældende lovgivning, navnlig lov om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker, jfr. lovbekendtgørelse nr. 130 af 15. april 1975, som ændret ved lov nr. 240 af 8. juni 1977, lov nr. 177 af 28.

april 1982, lov nr. 697 af 21. december 1982 og § 4, nr. 6, i lov nr. 250 af 12. juni 1975 samt lov om retten til fotografiske billeder, jfr. lovbekendtgørelse nr. 129 af 15. april 1975, som ændret ved lov nr. 239 af 8. juni 1977, lov nr. 178 af 28. april 1982 og lov nr. 698 af 21. december 1982.

Bemærkninger til forslaget

Forfatterretten opstod oprindelig, da bogtrykkerkunsten vandt indpas som noget nymodens. Takket være indflydelsesrige pressionsgrupper med ordet i deres magt har forfatterretten bredt sig ganske uhyrligt. Udviklingen er nu resulteret i et ophavsretssystem, som under nutidens tekniske forhold er stærkt generende for samfundets trivsel. Mens ingen har drømt om, at den asfaltarbejder, der har været med i et vejbyggeri, skulle kunne kræve afgift, hver gang en trafikant passerer hen over den pågældende vej, har åndsarbejderne – til dels på internationalt plan – trumfet igennem, at de kan få deres arbejde betalt et væld af gange. Dette bevirker naturligt, at deres arbejder ikke bliver nær så udbredte, som de ellers ville have været. Mange brugere afskrækkes fra at benytte såkaldte åndsværker, når der skal betales ekstra. Da mange ophavsmænds mest betydelige interesse består i at få værket udbredt mest muligt, virker ophavsretsreglerne således ofte mest generende for ophavsmændene selv.

Nutidens tekniske udvikling var ikke forudiskonteret, da ophavsretsinteresseorganisationsrepræsentanter og begrebsjuristeridyrkere nærmere fik udviklet ophavsretten til dens nuværende monstrøse omfang. Det beror derfor ikke på nogen saglig samfundsmæssig afvejning, at vi har de generende systemer for eksempel vedrørende fotokopieringsteknikkens anvendelse, avisudklipskolportering, brugen af båndoptagere, EDB-programmører, udsendelse af dåsemusik på hoteller, i stormagasiner og på arbejdspladser, variationsbred undervisningstilrettelæggelse, genudsendeshonorarsystemet og begrænsninger i søfolks, grønlanderes og andres muligheder for at udnytte kassettefjernsyn eller kabel-TV. Tilsvarende juridisk pindehugeri er årsagen til, at TV og radio har vanskeligheder med at få transmitteret de skatteyderbetalte forestillinger på Det kgl. Teater, de traditionelle tre landsdelsscener og de yderligere teaterforestillinger, der gror op på grundlag af offentlig støtte. TV-satelitælden er teknisk lige om hjørnet, men dette folkehverdagskæmperefskridt kan sinkes i årevis af ophavsrettsnørklerier. Hele videobran-

chens reaktion over for såkaldte »pirater«, herunder plejehjem, sygehuse og undervisningsanstalter, taler sit uhyggelige sprog om, hvordan ophavsretten misbruges i Johan Schlüter-foreningen og andre bagstræveres samfundsfremskridtsforhindrende korstog.

Landscentralen for Undervisningsmidler sletter hver år for tusindvis af kroner TV og radioudsendelser produceret for Danmarks Radio for undervisningsministeriet. Ikke fordi udsendelsernes indhold ikke længere kan bruges til undervisning, men fordi de ophavsretlige regler forhindrer, at de bruges længere.

Reglerne siger, at bånd skal slettes efter fire år. Torben Ferslov Andersen oplyser herom til Politiken for 30. april 1982: »Det tager normalt 2-3 år, før et program er nået igennem til brugerne. Når så læreren har fået indøvet programmet og har konstateret, at det kan bruges, skal det slettes.

Men sagen er endnu mere vanvittig. Mange af de pågældende programmer er slet ikke produceret herhjemme. De er lavet i udlandet og bearbejdet, såkaldt versioneret. Men når et sådant program er blevet »versioneret«, følger det ophavsretsreglerne.

Men disse programmer er tilgængelige på andre måder. Måske har de været udsendt over svensk TV. Når så den lokale skolecentral har slettet båndet med den pågældende udsendelse, kan den bare ringe til et forlag i Sverige, der straks kan levere den samme udsendelse på svensk.«

I lederen fra Jyllands-Posten den 25. marts 1982 hed det bl.a.:

»Den danske afdeling af det internationale forbund til beskyttelse af komponisters og tekstforfatteres rettigheder ved offentlig fremførelse af deres værker – i daglig tale kaldet KODA – har fundet ud af, at der bør betales afgift, hvis man ved et offentlig arrangement afsynger sådanne tekster og melodier, der findes for eksempel i højskolesangbogen.

Det finder Foreningen af Folkehøjskoler i Danmark mærkværdigt, eftersom foreningen allerede har betalt afgift ved udgivelsen af højskolesangbogen.

KODA mener, at denne afgift omfatter trykningen af tekster og noder, og man fastholder derfor, at der også skal betales afgift, når tekster og melodier bruges. Prisen for mindre sangarrangementer, hvor deltagerne selv lægger røster til, er således 116 kr. – hvordan man så ellers er nået frem til dette beløb.»

Hermed er gengivet en del af baggrunden for punkt 87 i »Det vil vi i Fremskridtspartiet« (september 1981-udgaven). Det hedder heri:

»Ophavsretssystemet er gået over gevind og er forældet i sin grundopbygning. Det hæmmer urimeligt livsudfoldelsen for den almindelige borger og skal derfor gynnemåttænkes med henblik på en nedtrapping.«

Systemet vanskeliggør derhos virkeliggørelsen af Fremskridtsprogrampunktet nr. 89 om, at »tv og alle tre radioprogrammer køres 24 timer i døgnet, men i overvejende grad på konservesbasis (ét program med blandet indhold, ét udelukkende med let musik og ét udelukkende med taleudsendelser af oplysende art). Genudsendelser bliver langt hyppigere, men uden fornyet honorar.«

Forslagsstillerne kan helt tiltræde daværende generaldirektør Hans Sølvhøjs udtalelse den 30. november 1975 på radioprogramprovinsorganisationernes store lyttermøde om at kalde den gældende lovgivning om ophavsrettens brems for folkeoplysningen for »forrykt«.

Uanset at der altså er et særdeles stærkt behov for at få gjort noget ved spørgsmålet har gammel-partierne år efter år i frygtsomhed over for de magtfulde finkulturelle organisationer danset tripevals på stedet jfr. senest folketingets vedtagelser den 16. december 1982 af forslag til lov om ændring af ophavsretsloven og forslag til lov om ændring af fotografiloven (begge fremsat den 27. oktober 1982) om på ny at udskyde lovrevisionerne ét år.

Sandheden er imidlertid, at gennemførelse af fornuftig lovgivning på området haster umådelig stærkt. Men forslagsstillerne er opmærksomme på, at tilfredsstillende tilstande i et vist omfang kun kan opnås ved opsigelse af internationale traktat-

forpligtigelser, som er fulgt i kolvandet på den første Bernerkonvention fra 1866. Forslagsstillerne er derfor meget tilbage fra at fremsætte et egentligt lovforslag og er i stedet nøjedes med ovennævnte forslag til folketingsbeslutning, idet vi forudser, at de nødvendige lovændringer må gennemføres ad flere gange, således at man i første omgang koncentrerer sig om, hvad vi kan gennemføre rent nationalt, og derefter i takt med udløbet af opsigelsesvarsler på internationale aftaler skridtvis forbedrer forholdene på området.

Forslagsstillerne mener ikke, at det inden for en overskuelig fremtid vil være muligt helt at afskaffe ophavsretten. Åndsværksproducenten skal have mulighed for at opnå økonomisk vederlag for sit produkt, og der er umiddelbart meget tiltrækkende i, at de originalitetsværksarbejdere, der rangerer højest – en Leif Pænduros TV-forfatterskab, en Clara Pontoppidan eller en Ib Henrik Cavling – bliver nogle af de højestaflagte i samfundet. Derfor går forslaget alene på en »indsnævring« af ophavsrettens grænser. Den nærmere praktiske udformning må ske område for område, så åndsværksforbrugerne – altså ikke skatteyderne – kommer til at betale, men ikke sådan, at begrebsforrykthed fortsat skal formørke dette vigtige livsområde.

Forslaget er stort set en genfremsættelse af forslag til folketingsbeslutning om ophavsretsnedtrapping, fremsat den 14. januar 1976, se Folketingstidende 1975-76, forhandlingerne sp. 6938-6961 og sp. 9154-9162, tillæg A sp. 2471 ff samt tillæg B sp. 895. Umiddelbart efter fremskridtsforslagets behandling nedsatte kulturministeren i april 1976 et ophavsretsudvalg, der så at sige intet bidrag har givet endnu til den offentlige debat. Ifølge kulturudvalgets betænkning af 19. maj 1982 (Folketingstidende 1981-82, 2. samling, tillæg B sp. 1225) har kulturministeren lovet at »anmode udvalget til revision af den ophavsretlige lovgivning om at fortsætte et allerede påbegyndt arbejde med spørgsmålet om ophavsretlig biblioteksafgift og at udarbejde en betænkning, der belyser mulighederne herfor.«